

розширення бази підготовлених онлайн-лекцій, вебінарів, сертифікаційних програм, проходження яких може бути складовою окремих навчальних курсів;

розширення практики проходження курсів на відкритих платформах, зокрема Prometheus, Coursera, Edera, як складової неформальної освіти;

розширення практики проведення лекцій для здобувачів різних закладів освіти, різних країн, що набагато зручніше організувати в онлайн-режимі.

Дистанційна освіта розширює можливості як закладів освіти, так і здобувачів щодо впровадження нових форм організації освітнього процесу, розвитку співробітництва та реалізації спільних програм з іншими учасниками освітнього процесу та максимального врахування потреб та можливостей різної категорії здобувачів.

Список використаної літератури:

1. Концепції розвитку дистанційної освіти від 20.12.2000 р. <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>
2. Про затвердження Положення про дистанційне навчання: Наказ Міністерства освіти і науки України 25.04.2013 № 466 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>
3. Щодо завершення 19/20 навчального року : Листа Міністерства освіти і науки України від 27.03.2020 р. 1/9 – 178 / https://drive.google.com/file/d/1bL9t_kl404OWKwPU3G8F5GffYdR3Iyr/view
4. Тисячі записів відеодзвінків у додатку Zoom потрапили у відкритий доступ: <https://ms.detector.media/kiberbezpeka/post/24446/2020-04-04-tisyachi-zapisiv-videodzvinkiv-u-dodatku-zoom-potrapili-u-vidkritii-dostup/>

Ключові слова: освіта, дистанційна освіта, академічна доброчесність.

Ключевые слова: образование, дистанционное образование, академическая добротность.

Key words: education, distance education, academic integrity.

БААДЖИ НАТАЛІЯ ПИЛИПІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ВИКОРИСТАННЯ ЛІЦЕНЗІЙНИХ ДОГОВОРІВ ЯК ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ АВТОРСЬКИХ ПРАВ ПРИ ОБІГУ ЕЛЕКТРОННИХ ВИДАНЬ

Швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій потребує забезпечення її тісної взаємодії з правом інтелектуальної власності, зокрема, у питаннях встановлення правових режимів для цифрових

об'єктів інтелектуальної власності, всебічного дослідження їх правової природи. Згідно з Конституцією України громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, які виникають у зв'язку із різними видами інтелектуальної діяльності.

Авторським правом охороняються будь-які твори незалежно від форм їх вираження. У зв'язку з розвитком цифрових технологій виникла можливість переведення чи створення творів у цифровому форматі. Саме особливість форми вираження твору актуалізує наразі дослідження правової природи електронних видань як об'єктів авторського права, особливостей їх обігу та способів захисту.

Дослідженням об'єктів авторського права займалися, зокрема, такі вчені, як: Р. Е. Еннан, О. Жилінкова, С. В. Мазуренко, О. Пастухов, О. І. Харитонова, О. Штефан, С. Яременко, Ю. Якименко тощо. Однак, окремої уваги у правовій площині такому об'єкту авторського права, як електронне видання, не надавалось.

Електронні видання сьогодні стали предметом активних обговорень як серед науковців, так і серед користувачів. Активне поширення електронних навчальних видань відбувалося лише в кінці ХХ – на початку ХХІ століття, тому очевидно, що нормативна база щодо них є на етапі розроблення, та потребує вдосконалення.

Історія терміна «електронне видання» у світі розпочинається у 1991 р. з прийняттям міжнародного стандарту ISO 9707:1991 «Information and documentation – Statistics on the production and distribution of books, newspapers, periodical and electronic publications» [1]. У 2010 р. був розроблений і вступив у дію перший національний стандарт ДСТУ 7157:2010, у якому визначено види електронних видань, подано їхні визначення, означено основні елементи вихідних відомостей, склад та правила їх розміщення в електронних виданнях [2]. Важливим етапом формування єдиного комунікаційного простору, у якому співіснують як друковані, так і електронні видання, є нещодавне прийняття ДСТУ 3017: 2015. У ДСТУ 3017:2015 електронне видання визначається як «документ, інформацію в якому подано у формі електронних даних і для використання якого потрібні засоби обчислювальної техніки» [3]. Таким чином, було здійснено стандартизацію термінології щодо електронних видань, яка, однак, й до сьогодні потребує вдосконалення.

Електронне видання створюється як складний продукт, який складається з кількох окремих авторських творів. До таких творчих творів відносять: літературний твір; комп'ютерний програмний продукт; фотографічний або ілюстративний твір; музичний твір; анімаційний або відео твір.

Оскільки електронне видання складається з окремих творів, авторське право, яке належить авторам цих творів, визначається як похідний твір, використання якого передбачає дозвіл авторів первинних творів [4, с. 58].

Можна стверджувати, що електронне видання є складеним твором, а згідно зі ст. 433 ЦК України, та ст. 8 ЗУ «Про авторське право та суміжні права» [5] всі складові такого електронного видання являють собою об'єкти авторського права.

Виходячи з положень ст. 19 ЗУ «Про авторське право та суміжні права», авторське право на електронне видання належить упоряднику електронного видання, але авторське право на твори, що надані для створення електронного видання належать авторам цих творів, якщо інше не встановлено договором.

Видання твору (в тому числі і електронного) як спосіб використання твору може розглядатися і як одна із складових прав у договорі про передачу (відчуження) майнових прав на твір.

Ліцензійний договір – це консесуальна і двостороння угода, за якою одна сторона, що володіє виключним правом на об'єкт права інтелектуальної власності (ліцензіар), надає іншій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензію) на умовах, визначених за взаємною згодою сторін з урахуванням вимог ЦК України та іншого закону. Він пов'язаний саме з користуванням об'єктом цивільних прав, електронним виданням, а також з його розповсюдженням – у вигляді можливості (якщо це передбачено договором) подальшої видачі субліцензії на відповідний результат інтелектуальної діяльності і (або) засіб індивідуалізації [6].

Обсяг прав, що передаються за ліцензійним договором, зумовлюється вибором сторонами виду ліцензії. У ЦК України передбачені такі види ліцензій: виключна, одинична, невиключна.

Треба зазначити, що у вітчизняному законодавстві створена певна колізія, яка стосується сутності договорів і їх співвідношення з ліцензією, як дозволом. Так стаття 626 ЦК встановлює, що договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Договір є одностороннім, якщо одна сторона бере на себе обов'язок перед другою стороною вчинити певні дії або утриматися від них, а друга сторона наділяється лише правом вимоги, без виникнення зустрічного обов'язку щодо першої сторони. Стаття 1107 ЦК визначає види договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності, зокрема «ліцензію на використання об'єкта права інтелектуальної власності» відповідно відносячи ліцензію до договорів.

Тобто, згідно зазначених норм ліцензія визначена та має усі ознаки одностороннього договору (який, часто, укладається у формі приєднання), за яким одна сторона (ліцензіат) бере на себе обов'язки вчинити певні дії (використовувати об'єкт, сплатити винагороду та т.п.), не вчиняти інших дій (не порушувати прав власника об'єкта шляхом використання об'єкту в межах, не встановлених договором), а інша сторона (ліцензіар) має право вимагати від ліцензіата виконання умов цього договору.

Разом з тим, ліцензія, згідно статті 1108, визначена як письмове повноваження на право використання об'єкта в певній обмеженій сфері, яке особа, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта

права інтелектуальної власності (ліцензіар) може надати іншій особі (ліцензіату). Таким чином, можна говорити про певне протистояння понять «повноваження», під якими розуміють права, але не обов'язки і «договор», що спотворює саму природу одностороннього договору.

Слід вказати, що норми ст. 444 ЦК України передбачають вільне, безоплатне використання твору будь-якою особою, що відповідає випадкам, встановленим чч. 1, 7 ст. 21 Закону України «Про авторське право і суміжні права». Крім того, вільне використання не повинно завдавати шкоди використанню об'єктів авторського права і суміжних прав і не обмежуватимуть безпідставно законні інтереси суб'єктів цих прав (ч. 6 ст. 15, ч. 3 ст. 42 Закону України «Про авторське право і суміжні права»).

Досить детально вільне використання об'єктів авторського права і суміжних прав досліджено у роботі В. Тоцької «Сутність вільного використання об'єктів авторського права та суміжних прав» [7].

У Рекомендаціях щодо застосування вільних публічних ліцензій на використання об'єктів авторського права і суміжних прав зазначено, що у разі придбання примірників об'єктів авторського права та (або) суміжних прав вільного користування ці об'єкти мають бути забезпечені договором (або посиланням на нього), який підтверджує їх належність до об'єктів авторського права та (або) суміжних прав вільного користування. Особливостями такого договору є те, що він є примірником вільної публічної ліцензії або посиланням на її офіційний текст, який знаходиться у загальному доступі в мережі Інтернет.

Наразі правила обігу вільних публічних ліцензій в Україні має рекомендаційний характер і до сьогодні не знайшли свого відображення в українському законодавстві не дивлячись на достатню кількість спроб реформування означеної сфери [8]. Це своєю чергою залишає поза законом неписьмову та безоплатну форму вільних ліцензій в Україні, їх необмежені термін і територію дії.

Таким чином, оскільки в нормативно-правових актах не наводиться вичерпний перелік об'єктів авторського права, яким надається правова охорона, необхідно приділити увагу питанню правової охорони об'єктів авторського права, які створюються в електронному вигляді та розповсюджуються через мережу Інтернет. Електронне видання є одним з таких об'єктів, права на які належать авторові (упоряднику), та має специфічні ознаки. Крім того, у сучасних українських правових реаліях застосування вільних публічних ліцензій та процедура їх онлайн укладання залишається поза законодавчим регулюванням. Доопрацювань потребують і механізми укладання ліцензійних договорів як форми реалізації авторських прав при обігу електронних видань.

Список використаної літератури:

1. ISO 9707:1991 Information and documentation – Statistics on the production and distribution of books, newspapers, periodicals and electronic publications URL: <https://www.iso.org/standard/17564.html>
2. ДСТУ 7157:2010 Видання електронні. Основні види та вихідні відомості URL : https://ntb.pstu.edu/images/N-rabotniku/DSTU_7157_2010.pdf

3. ДСТУ 3017: 2015 «Видання. Основні види. Терміни та визначення понять» URL http://lib.zsmu.edu.ua/upload/intext/dstu_3017_2015.pdf
4. Бондаренко С. В. Авторське право та суміжні права / С. В. Бондаренко. – Київ : Інститут інтелектуальної власності і права, 2008. – 288 с.
5. Про авторське право та суміжні права : Закон України від 23 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 13. – Ст. 64.
6. Шестак Л. Класифікація ліцензій та її юридичне значення // Підприємство, господарство, право. – 2004. – № 7.
7. Троцька В. Сутність вільного використання об'єктів авторського права і суміжних прав / В. Троцька // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2014. – № 4. – С. 19-28.
8. Зеров К. О. Вільні публічні ліцензії в Україні / К. О. Зеров // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.), В. М. Дрьомін (заст. голов. ред.) Ю. П. Аленін [та ін.] ; МОН України; НУ ОЮА. – Одеса : Юрид. л-ра, 2014. – Вип. 72. – С. 195-204.

Ключові слова: електронне видання, ліцензійний договір, твір, авторське право, ліцензія, об'єкти авторського права.

Ключевые слова: электронное издание, лицензионный договор, произведение, авторское право, лицензия, объекты авторского права.

Key words: electronic publication, license agreement, work, copyright, license, copyright.

ЕННАН РУСЛАН ЄВГЕНОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ІНСТИТУТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В СИСТЕМІ ПРАВА В НАУКОВІЙ ДОКТРИНІ Г.Ф. ШЕРШЕНЕВИЧА

В системі цивільного права серед основних правовідносин Г.Ф. Шершеневич виділяв також й виключні права, до яких вчений відносив: авторське, художнє, музичне право, а також промислові права: привілеї на промислові винаходи, право на фірму, на фабричне і товарне клеймо, право на фабричні малюнки і моделі. Вчений зазначав, що зміст категорії «виключні права» буде поступово розширюватися через подальше ускладнення економічного життя суспільства. Найбільший інтерес представляє вчення Г.Ф. Шершеневича про авторське право, якому вчений присвятив одну зі своїх головних наукових праць. 18 грудня 1891 р. Г.Ф. Шершеневичу Юридичним факультетом Імператорського Казанського університету було присвоєно ступінь доктора цивільного права після захисту наукової роботи «Авторське право на літературні твори».

Вчений здійснив вагомий внесок в розвиток ідей про авторське право, детально зупинився на з'ясуванні сутності цих прав і визначенні їх місця в системі цивільного права. До об'єктів авторського